תני *רבי (א) חייא לסיועי לר' יהושע בן לוי אם כשב ב) (הוא מקריב) ולד ראשון קרב, ולד שני אינו קרב ג) הוא קרב ואין ולד כל הקדשים קרב ולד דמאי: אי דעולה ואשם, זכרים הם ולא בני ולד הם, אי דחטאת, הילכתא גמירי לה דלמיתה אזלא, אמר רבינא לאיתויי ולד המעושרת, ולד המעושרת למה לי קרא ד) 'עברה עברה' מבכור קא גמר לה? אצטריך ס"ד אמינא *אין דנין אפשר משאי אפשר קמ"ל: העיד ה) *ר"ש ור' פפיים כו': *ולרבא דאמר קדשים, כיון שעבר עליהם רגל אחד כל יום ויום עובר עליהם ו) (א) בבל תאחר, מעצרת בעי מיכליה? אמר רב זביד משמיה דרבא כגון שהיה חולה בעצרת. רב אשי אמר מאי חג נמי דקתני חג שבועות. ואידך ז) כל היכי דקתני פסח תני עצרת, אי הכי מאי אסהדותיה? לאפוקי מדר"א דאמר ולד שלמים לא יקרב שלמים, קמסהיד הוא דקרב: **מתני'** ולד תודה ותמורתה ח) ולדן ולד ולדן עד סוף כל הדורות הרי אלו כתודה ובלבד שאין טעונין לחם: **גמ'** מנא הני מילי? דת"ר (ה) מהו [א] *אומר ט) יקריבנו, מפריש תודה ואבדה והפריש אחרת תחתיה ונמצאת הראשונה והרי שתיהן עומדות מנין שאיזו שירצה יקריב ולחמה עמה? ת"ל תודה יקריב. יכול תהא שניה טעונה לחם? ת"ל יקריבנו י) אחת ולא שתים, מנין לרבות ולדות תמורות וחליפות? ת"ל יא) (ואם על תודה) יכול יהו כולן טעונות לחם? ת"ל על זבח התודה יב) תודה טעונה לחם ולא ולדה ותמורתה וחליפתה טעונה לחם: **מתני'** *תמורת עולה, ולד יג) תמורה ולד ולדה עד סוף כל העולם הרי אלו כעולה וטעונין הפשט וניתוח וכליל לאשים, יד) המפריש נקבה לעולה וילדה זכר ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו עולה *ר' טו) אליעזר אומר הוא עצמו יקרב עולה: **גמ'** מאי שנא רישא דלא פליגי טז) ומ"ש סיפא דפליגי? אמר ~~רבה בר בר חנה~~ במחלוקת שנויה ור' אליעזר היא רבא אמר אפילו תימא רבנן, ע"כ לא פליגי יז) עליה דר' אליעזר אלא גבי מפריש נקבה לעולה דאימיה לא קריבה אבל יח) תמורה דאימיה נמי קריבה אפילו רבנן מודו, יט) ומי אמר רבי כ) אליעזר יקרב עולה הוא עצמו כא) ורמינהו *תמורת אשם, ולד תמורה, ולדן ולד ולדן עד סוף כל העולם ירעו עד שיסתאבו וימכר ויפלו דמיו לנדבה, *רבי כב) אליעזר אומר ימותו ר"א אומר יביא בדמיהן עולה בדמים אין הוא עצמו לא? אמר רב חסדא ר"א לדבריהם דרבנן קאמר כג) להו: לדידי סבירא לי דאפילו ולד נמי קרבה עולה לדידכו דאמריתו (א) כד) *רועה אודו לי מיהת דמותרות לנדבת יחיד אזלי, ואמרי ליה מותרות לנדבת ציבור אזלי רבא אמר עד כאן לא קאמר ר' כה) אליעזר הוא עצמו יקרב עולה אלא במפריש נקבה לעולה דאיכא שם עולה על אמו

א) כר"ה ו. איתא עובר בעשה ועי' שם ו: אמר רבא כיון שעברו עליו שלשה רגלים בכל יום ויום עובר בבל תאחר] ב) צ"ל העולם

תורה אור

מסורת הש"ס

כשב. משמע ולד עולה: **סוף קרב.** ולד שלמים דהא קרא בשלמים כתיב: **ולד דמאי.** קא ממעט דאמרת ואין ולד כל הקדשים קריבין: **ולד המעושרת.** מעשר בהמה שילדה נקבה בעשירי ואחר כך ילדה ולדה אינו קרב אלא ירעה ויאכל במומו לבעלים כדין מעשר שנאכל במומו לבעלים: **מבכור גמר.** ובבכור לא קרב ולד דידיה דהא ליכא ולד בבכור דהא זכר הוא: **בכל יום ויום עובר בעשה.** ט) ובאת שמה והבאתם שם דמשמע ברגל ראשון שתבא שמה הבא כל נדריך שעליך: **מעצרת בעי למיכליה.** י) דבשלמא בפסח לא אקרביה דאימור מחוסר זמן הוה דטלד בפסח ועבר הרגל קודם שימלאו לו ז' ימים (ב) כח): **ואידך.** רב זביד אמר לך כל היכא דתני פסח ובעי לאדכורי מידי בעצרת תני עצרת ולא קרי ליה חג אבל אי הוה מדכר לפסח בלשון חג המצות הוה תני לעצרת בלשון חג: **אי הכי.** דהאי חג שבועות הוא א"כ דהוה חולה: **מאי אסהדותיה.** דרבי פפיים מאי אתא לאשמועינן דבשלמא אי אמרת דהאי חג סוכות כט) ובעצרת לא הוה חולה, אתא רבי פפיים לאפוקי מדרבא אלא השתא מאי משמעינן מיניה: **מתני' הרי אלו כתודה.** וקריבין ונאכלין ליום ולילה ל): **גמ' מהו אומר** [ב](כתודה לא) (ליה) **יקריב.** אם על תודה יקריבנו והקריב וגו' דהוה לב) [מאי] למכתב (אם על תודה) והקריב על זבח התודה: **ת"ל תודה יקריב.** מ"מ (ג): לג) **שניה.** אם יקריבנו לאחר שהקריב הראשונה: **יקריבנו.** אחד ולא שנים ולחם הוא דקא ממעט דאינו מהקרבה לא לד) ממעט לה שניה כדגמרינן להו מאם על תודה דקרבה: **מנין לרבות כו'.** להקרבה: **וחליפות.** כגון אבדה והפריש אחרת תחתיה לה): **מתני' תמורת עולה.** כגון המיר זכר בעולה: **ולד תמורה.** כגון אם המיר נקבה בעולה וילדה התמורה זכר לו): **גמ' מ"ש.** גבי ולד תמורת עולה דלא פליגי רבנן לז) אדברי הכל קאמר הרי אלו כו' והויין [ג] כליל לאישים: **ובסיפא גבי ולד עולה.** פליגי רבנן דהוא עצמו לא יקריב אלא דמיו: **במחלוקת שנויה.** כמה שחולקין בסוף (ד) כך חולקין בראשונה ורישא דקתני הרי אלו כעולה ר"א היא: **גבי ולד תמורה אימיה קריבה.** לאו אימיה ממש אלא הקדש ראשון שבאו אלו כולן מכחו הוא קרב דזכר הוה אבל גבי מפריש נקבה לעולה לא היתה הקדש ראשון ולא קרבה: **תמורת אשם.** ירעו דהלכה למשה מסיני הוא כל שבחטאת מתה באשם רועה ותמורת חטאת מתה: **לנדבה.** לשופרות שקריבין מדמיהן נדבת צבור: **ימותו.** דאית ליה כחטאת כאשם כרים מס' זבחים (דף י:): **יביא בדמיהן עולה.** דמותרות לנדבת יחיד אזלי: **סוף עלמא.** ולד תמורה לא אלמא כיון דאימיה לא חזיא להקרבת עולה דאין נקבה קריבה עולה ועוד דאפילו הואי זכר גמירי דתמורת אשם רועה הילכך ולד נמי לא קרב ובולד עולת נקבה לח) אמאי קאמר דקרב: **דאיכא שם עולה עלאמו.** המפריש לט) בהמה לעולה איכא עלה שם עולה דהא לעולה אקדשה ואי משום דנקבה היא אפ"ה שם עולה שהרי מצינו נקבה בעולת העוף מ) ועוד דהא לכשתמכר מא) דמיה עולה דהייט *) אשם עולה: אבל

*) נ"ל שם

תני רבי חייא לסיועי לר' יהושע בן לוי אם כשב הוא *מקריב ולד ראשון הוא קרב ולד שני אינו קרב. והייט מב] ע"כ כרבנן דאי לר"א ולד ראשון אינו קרב כלל והך דרשה אינה אלא אסמכתא בעלמא דהא ודאי הא דולד שני אינו קרב היינו מדרבנן שמא יגדל ממנו עדרים ובפסחים מג] (דף נו:) מוקי לה להאי לדרשא אחרינא: **מעצרתא** בעי למיכליה. אבל לא פריך מפסח בעי למיכליה לאפסר דמחוסר זמן היה: **אי** הכי מאי אסהדותיה. מד] דבשלמא אי לא היה חולה בעצרת והאי חג הסוכות קאתא רבי פפיים לאפוקי דרבא אלא השתא מאי אשמועינן: **וחליפות** [ד]. נ"ע מה חליפות דאי הפריש תודה ואבדה והפריש אחרת תחתיה ומצאת הראשונה והרי שתיהן עומדות הא כבר שמעינן ליה מרישא דברייתא מה]: **אבל** גבי ולד תמורה דאימיה נמי קרבה. לאו אימיה ממש אלא הקדש ראשון שבאו אלו מכחו והוא קרב דזכר הוא: **בדמיהן** אין הוא עצמו לא. וא"ת מאי מו] [ב] קמ"ל דלמא שאני הכא דלא קרב דכל שבחטאת מתה באשם רועה וולד חטאת מתה ומש"ה באשם ירעה אבל הוא עצמו לא יקרב וי"ל דלא נאמרה באשם רועה אלא בהכי דשייכי כהלכתו באשם כגון מתו בעליו או נתכפרו או תמורה או עברה שנתה דכל הני ד' דשייכי באשם כהלכתו אבל ולד אשם דלאו כהלכתו הוא דאשם זכר הוא ולא שייך ביה ולד בהא לא נאמרה ההלכה: **אלא** לדידכו דאמריתו לא קרב. וא"ת תיקשה מרבנן לרבנן נפי הא דאמר רבא לעיל דהיכא דאימיה קרבה אפילו רבנן מודו דולד נמי קרב והכא בולד תמורת אשם אימיה קרבה א"כ הוה להו למימר דולד עצמו יקרב וי"ל דרב חסדא דהכא לית ליה האי שינויא דרבא לעיל אלא ס"ל כדמשני רבה בר בר חנה במחלוקת שנויה ור"א היא ורבא דמשני לעיל דהיכא דאימיה קרבה אפילו רבנן מודו משני הכא שינויא אחרינא כדאיתא בסמוך דרבא משני שינויא אחרינא ומורי הרמ"ר פי' דלעולם מצי למימר דרב חסדא נמי אית ליה שינויא דרבא דלעיל דהא דאמר דהיכא דאימיה קרבה אפילו רבנן מודו ה"מ גבי ולד תמורת עולה דעיקר תחילת הקדש קרב עולה ומש"ה דין הוא שיהא הולד עצמו קרב עולה אבל הכא גבי ולד תמורת אשם דעיקר תחילת הקדש קרב אשם ולא עולה אין דין שיהא הולד קרב עולה וה"נ [ג] קאמר מז] לר"א במפריש נקבה לעולה וילדה (א) דאין עיקר קרב עולה אלא רועה מח] הולד עצמו קרב הכי נמי ה"ל למימר בולד תמורת אשם ואע"ג דאין עיקר ההקדש קרב עולה הולד עצמו קרב. מט] מורי הרמ"ר:

א) נ"א דאין עיקר תחילת הקדש קרב עולה אלא רועה אפ"ה הולד וכו' נ"ק

דחולה הוה הא הות בריא הוו מקריבי ליה בעצרת א"כ מאי אסהדותיה דרבי פפיים מאי חדוש אשמעינן דקאמר ואכלנוהו בחג דילמא היינו טעמא משום דחולה הוא בעצרת. אלא האי חידוש קמ"ל לאפוקי מדר' אליעזר: [מהו אומר תודה יקריב. כלומר דהאי יקריבנו דאם על תודה כולית מיותר דמצי למימר ואם על תודה והקריב על זבח התודה: אלא מה ת"ל יקריב אתא למד למפריש תודתו כו': חליפות. היינו שאבדה והפריש אחרת תחתיה: ת"ל אם על תודה. ריבה דתמורת ולדות וחליפות נמי הוי תודה]: תמורת עולה (או) כגון שהמיר בעולה זכר תמורה נקבה [וילדה אותה תמורה נקבה]: ולדן. א) כלומר ולד תמורה ולד [שילדה] תמורת ולד ולדן עד סוף העולם הרי אלו כעולה ואע"ג דההיא תמורת נקבה דלא חזיא לעולה קדשה (כדתנן)(כדאמר) בפ"ק ממירין מן הזכרים על הנקבות ומן הנקבות על הזכרים: [המפריש נקבה לעולה וילדה זכר ירעה עד שיסתאב וימכר] ויביא בדמיו עולה. לנדבת צבור ומשום הכי ירעה דקא אתי מכח קדושה שאינה ראויה דנקבה לא חזיא לעולה וכ"ש אמו דרועה: ר' אלעזר אומר הוא עצמו. הולד אל ירעה אלא יקרב עולה: [מאי שנא רישא. דלא פליגי רבנן בתמורת עולה ולד תמורה אלא מודו דהרי אלו כעולה דקרבי: ומאי שנא סיפא. בהמפריש נקבה לעולת וילדה זכר דפליגי דאמרי ירעה: אמר רבה בר בר חנה] במחלוקת שנויה [כמו דפליגי] בסיפא קא פליגי ברישא והאי דתני הרי אלו כעולה רבי אליעזר היא ולא רבנן: דאימיה לא קא קרבה. לעולה דנקבת היא הילכך קא אמרי בנה ירעה: אבל גבי ולד תמורת עולה. דאימיה [דוולד תמורה] דתמורת קרבה ועולה עצמה קרי לה אימיה דתמורה באה מכחה אפילו רבנן מודו הילך הרי אלו כעולה: ל"א וכליל לאשים [דברי הכל היא ורמינהי כו'. אמר רב הונא במחלוקת שנויה ברישא כך בסיפא וכליל לאשים לא דברי הכל היא אלא לר' אלעזר היא: אפילו תימא. ובתמורת עולה לא פליגי עליה דר' אלעזר דהא תמורת עולה נקבה] שנייה היא לך קמייתא דתמורה היינו שנייה וקמייתא דאפריש [קודם שהפריש התמורה] עיקר עולה זכר הפריש (ה"לכ') [הילכך] לא קנסו רבנן בולד תמורה אלא אמרי דיקרב: אבל מפריש נקבה לעולה כו'. הלכך ולד של תמורת אשם ולד ולדה. ויפלו דמיו לנדבה. לשופרות היינו לנדבת צבור: ר' אלעזר אמר ירעה וימכר ויביא בדמיהן עולה. לנדבת יחיד אבל לא יביא בדמיהן אשם כדאמרינן לקמן דמותר אשם לא קרב אשם אלא ירעה ולד דתמורת אשם נמי ירעה ויביא בדמיו עולה [בדמיו יביא הוא עצמו לא יקרב]: אודו לי (אתי) מיהת דמותרות. דולדות היינו מותרות: לנדבת יחיד אזלי כדאמרינן בסיפא דפירקין קמא דר' אלעזר סבר דמותרות לנדבת יחיד אזלא ועבדה תמורה ואמרי ליה רבנן (לא) מותרות לנדבת צבור אזלי ועולה הבאה מן המותרות לא עבדה תמורה דאין תמורה בצבור: רבא אמר. אפילו תימא דר' אלעזר אמר גבי ולד דתמורת אשם דוודאי הוא עצמו לא יקרב ולא קשיא האי דקאמר גבי ולד עולה דהוא עצמו ליקרב משום דאיכא שם עולה על אמו שהרי מצינו עולה נקבה נוהגת בעני בעולת העוף אבל גבי תמורת אשם לא מצינו דומיא דשם עולה על אמו שלא מצינו [שם] נקבה נוהגת באשם הילכך מודה ר' אלעזר דבדמיו אין והוא עצמו לא קרב: ל"א (ורמי דר"א אדר"א) [ולד מיהת כיון דחזי דוכר הוא קריב נפיה]: אפילו תימא ר' אלעזר. כי קתני מפריש נקבת לעולה וילדה זכר הוא עצמו יקרב עולה דכיון דאיכא שם עולה על אמו כדאמרן נחתא קדושה לגופה ועוד דלא תויא היא עולת תובתו אלא נדבה [דורון] והואיל ומצי פטר נפשיה בעולת העוף כרבי אלעזר בן עזריה דאמר לקמן האומר הרי עלי עולה יביא כבש רבי אלעזר אמר יביא תור או בן יונה (הילכך) נחתה קדושה לגופה [והלכך] ולד נמי קדיש לגופיה וקרבה אבל תמורת אשם דליכא שם אשם על אמו כדאמרינן וכיון דאשם הוי חובתו ולא

א) אולי צ"ל וולד תמורה שילדה ולד וולד ולדן וכו'.

[נ"ל מקריב]

ט א מיי' פ"ד מהלכות מעה"ק הלכה יג:

י ב מיי' פ"ד מהלכות תמורה הלכה א וכאידך פ"ד:

יא ג ד מיי' פי"ב מהל' פסה"מ הלכה ט:

יב ה מיי' פ"ג מהל' תמורה הלכה א:

יג ו מיי' שם פ"ד הל' ב:

יד ז מיי' שם הלכה ה וס"ד מהל' פסה"מ הלכה יז:

טו ח מיי' פ"ד מהל' תמורה הלכה ד:

◆

שיטה מקובצת

א] רבי חייא. ס"א רב הנניא: ב] תיבת הוא מקריב בס"א אינו: ג] והוא מקריב הוא: ד] קרא העברה העברה מבכור: ה] העיד רבי יהושע ור' פפיים כו'. ס"א נימא תהוי תיובתא דרבא דאמר רבא קדשים כיון כו': ו] עליהם בעשה ותיבות בבל תאחר נמחק: ז] ואידך. ס"א ורב זביד אמר לך אי עצרת היא חג שבועות קרי לה: ח] ותמורתה. ס"א ולדה ולד ולדה (ולד) (עד): ט] אומר תודה יקריבנו מנין למפריש תודה: י] יקריבנו אחת מביא עם הלחם ולא שתים מביא עם הלחם מנין: יא] ת"ל אם על אות ו' נמחק: יב] התודה טעונה: יג] תמורתה ולדה ולד: יד] המפריש עתו' לעיל דף ו': טו] ר' אלעזר אות י' נמחק: טז] פליגי רבנן ומ"ש סיפא דפליגי רבנן אמר רבה בר רב הונא במחלוקת: יז] פליגי רבנן עליה: יח] אבל גבי ולד תמורה: יט] מודו. ל"א וכליל לאשים כו' עד אבל המפריש נקבה לעולה כו' ימכר ואח"כ ומי אמר ר' אלעזר כו' כאשר כתוב לפנינו עד הוא עצמו לא קרב ואח"כ לישנא אחרינא ורמי דר"א אר"א כו' וכן גירסת הרגמ"ה אבל רש"י גרים ל"א לקמן כאשר כתבתי: כ] אלעזר אות י' נמחק: כא] הוא עצמו יקרב עולה ורמינהו: כב] ר' אליעזר אומר ימותו ר' אלעזר אומר יביא כו' ר' אלעזר לדבריהם: כג] ומשני לדבריהם דרבנן קאמר. ורבא בא להוסיף שאף לר"א אנו יכולים לחלק בין תמורת אשם לעולה כמו שמפרש והולך. תוס': כד] דאמריתו לא יקרבו אודו תיבת רועה נמחק: כה] ר' אלעז' הוא: כו] בעשה. בפס' ר"ה מפיק לה מקרא ובאת שמה והבאתם שמה דמשמע: כז] למיכליה ומסתמא הם לא יאחרו דבשלמא: כח] ימים הס"ד ומה"ד שהיה חולה ולקמן אמרינן פרט לחולה וזקן ומזוהם וכיון דלא היה ראוי הו"ל סוכות רגל הראשון גביה הס"ד: כט] סוכות הוא: ל] ולילה עד חצות כדין שאר תודה דהא מותר תודה הויין. הס"ד ומה"ד ולדה בכדי נקט אלא איידי דתני סיפא ולד ולד ולדן קא נקט בכל הני ולד הס"ד: לא] תיבת לי' ל"ש ונמחק: לב] דהוה ליה למכתב: לג] מה"ד יכול תהא שניה טעונה לחם אם: לד] לא קא ממעט לשניה כדמרבי להו מאם: לה] תחתיה והרי שתיהן עומדות יקריב אחד מהן ולחמה עמה כדמרבינן מתודה יקריב דאיזה שירצה יקריב לחמה עמה אבל תרוייהו בלא לחם לא נפקא לן מינה. הס"ד ומה"ד יכול כולן טעונות לחם ולדות ותמורות וחליפות. הס"ד ומה"ד ת"ל תודה וודאי טעונה לחם קודם הקרבת שניה וחילופה טעונה לחם קודם כפרה: לו] זכר ולדה דתמורת ולד ולדן כו' לא איצטריך למיתני כיון דתני ולד תמורה אלא איידי דתני רישא דמתני' ולדה דוקא קתני לה הכא: לז] דדברי הכל אות ב' נמחק: לח] נקבה נמי אמאי: לט] המפריש נקבה לעולה: מ] העוף. ס"א דאין תמות וזכרות בעוף הילכך אין דהויה גדול אבל ולד תמורת אשם דול שאין שם אשם קרב נקבה דאין אשם בעוף: מא] לכשהמכר הוי דמיה עולה דהיינו שם עולה: מב] והיינו דלא כרבא דלרבא אליבא דכ"ע קרב ולד ולד ולריב"ל חיינו ע"כ: מג] ובפסחים נמי משמע כן דמוקי לה: מד] אסהדותיה. פי' דבשלמא: מה] דברייתא וצ"ל דאגב שיטפיה נקט ליה הכא: מו] מאי פריך תיבת קמ"ל נמחק: מז] תיבת לר"א ל"ש ונמחק: מח] רועה אבל לר"א דאמר במפריש נקבה וילדה הולד: מט] תיבות מורי הרמ"ר נמחק:

ויקרא ג:ז
אם כשב הוא
מקריב את
קרבנו והקריב
אותו לפני ה'

ויקרא ז:יב
ואם על תודה
יקריבנו
והקריב על זבח התודה
חלות מצות

נושא
ולד מעשר
אינו קרב

נושא
התודה עצמה
בעי לחם
אבל לא
ולדה, תמורתה
וחליפתה

נושא (יט:)
1) ולד תמורת
עולה
2) ולד של נקבה
שהופרשה
לעולה
האם הולד
עצמו נקרב
כעולה

מבנה
◇ נזות
להסביר למה
רק בסיפא
דמתני' מופיע
מח' חכ' ור"א
ולא ברישא

⌂ ג' שיטות
ליישב סתירה
בר"א והסברת
שונים של
שיטתו -
מתי אומר
שהולד עצמו
נקרב ומתי
נמכר לדמיו

הגהות הגר"א

[א] גמ' אומר יקריבנו מפריש. צ"ל אומר תודה יקריב הפריש: [ב] רש"י ד"ה מהו. כתודה. צ"ל תודה: [ג] ד"ה מ"ש והויין כליל. צ"ל וכליל: [ד] תד"ה וחליפות כו'. ול"נ דמרבה חליפות להקרבה אף אחר שקרבה הראשונה וכ"ה ברש"י ד"ה יקריבנו:

הגהות הב"ח

(א) גמ' לדידכו דאמריתו דמיו עולה אודו לי מיהת: (ב) רש"י ד"ה מעצרת וכו' ז' ימים הס"ד ואח"כ מ"ה מאי חג דקתני כו' ואידך רב זביד וכו' ולא קרי ליה חג. נ"ב לכך אינו מתרץ דזה חג היינו עצרת וק"ל: (ג) ד"ה ת"ל תודה יקריב מ"מ אף שניה יקריבנו כצ"ל והד"א תיבת אם נמחק: (ד) ד"ה במחלוקת וכו' וכך וכו' ר"א היא דס"ל גבי ולד תמורה קרבה כס"ד ואחר כך מ"ה דאימיה נמי קרבה לאו אימיה ממש:

הגהות צ"ק [א] נ"ל מהו אומר תודה יקריב מנין למפריש וכו' [ב] נ"ל קא פריך [ג] פי' דהגמרא פריך לר"א מגד סברא ע"ש